

Μόρφωση από την αρχή

Πληροφορίες για γονείς σχετικά με το πρόγραμμα μόρφωσης και εκπαίδευσης για παιδιά από 0 έως 10 ετών στην Έσση

γονείς
Πληροφορίες για

BILDUNG
VON ANFANG AN

Αξιότιμοι γονείς,

κάθε παιδί που ζει στην Έσση θα πρέπει να προωθείται το ναυρύτερο δυνατό και συνεχώς με τον ιδανικότερο δυνατό τρόπο. Τον στόχο αυτό θέλουμε να πετύχουμε από κοινού με όλους τους ανθρώπους που συμμετέχουν στην πρώιμη μόρφωση. Έχει αποδειχτεί επιστημονικά, ότι τα παιδιά ακριβώς τα πρώτα δέκα χρόνια επιδεικνύουν τη μεγαλύτερη ικανότητα και προθυμία μάθησης, όσο σε καμιά άλλη φάση της ζωής τους. Η επίγνωση αυτή δεν εκπλήττει εσάς που παρακολουθείτε από την αρχή τα βήματα προόδου και ανάπτυξης του παιδιού σας. Σίγουρα θα έχετε παρακολουθήσει συχνά **το παιδί σας** και τις υπομονετικές προσπάθειές του, με τις οποίες ακούραστα κατακτά βήμα βήμα τον κόσμο του. Η υπομονή, το πάθος και η ακρίβεια, με τα οποία δουλεύουν τα παιδιά, προξενούν αρκετά συχνά τον θαυμασμό των μεγάλων. Για τα παιδιά η μάθηση είναι βασική ανάγκη, ενδιαφέρουσες εντυπώσεις και εμπειρίες είναι γι' αυτά πηγή αυθόρμητης χαράς.

Στις μέρες μας επικρατεί ολοένα και περισσότερο η γνώμη, ότι ιδιαίτερες ευκαιρίες για την εξέλιξη έγκεινται στη μόρφωση κατά την πρώιμη παιδική ηλικία. Καθόλου περίεργο: Αξιοσημείωτο είναι ότι ψυχολογικής εξέλιξης, νευροεπιστημονικές και παιδαγωγικές έρευνες συμφωνούν στην εκτίμηση, ότι τα πρώτα δέκα χρόνια είναι τα πιο εντατικά από άποψης μάθησης στη ζωή ενός ανθρώπου. Δηλαδή η μάθηση δεν ξεκινά με την έναρξη της προσχολικής εκπαίδευσης στο νηπιαγωγείο ή στο δημοτικό σχολείο, αλλά ήδη πολύ ναυρύτερα με τη γέννηση. Νέες βασικές αρχές της έρευνας αποσαφηνίζουν σχετικά, ότι η συνύπαρξη της μόρφωσης και της εκπαίδευσης ιδιαίτερα κατά τη διαμόρφωση μεταβάσεων στη ζωή του παιδιού — στον παιδικό σταθμό ή το νηπιαγωγείο και κατόπιν στο δημοτικό σχολείο — παίζει σημαντικό ρόλο.

Jürgen Banzer
Υπουργός Εργασίας,
Οικογένειας και Υγείας της Έσσης

Dorothea Henzler
Υπουργός Παιδείας της Έσσης

Πρόλογος

Μια από τις βασικές σκέψεις του κατάρτισθέντος προγράμματος μόρφωσης και εκπαίδευσης για παιδιά από 0 έως 10 ετών αποτελεί η δημιουργία βάσης για εντατική **συνεργασία** με τους τόπους εκμάθησης του παιδιού σας, ώστε ακριβώς στα πρώτα δέκα χρόνια της ζωής του να λάβει τη καλύτερη δυνατή προώθηση. Με την παρούσα προσούρα μπορείτε να λάβετε γνώση σχετικά με τις διάφορες δυνατότητες για την επίτευξη του παραπάνω στόχου. Με το πρόγραμμα μόρφωσης και εκπαίδευσης δημιουργήσαμε στην Έσση μια εξειδικευμένη βάση για όλους τους τόπους μόρφωσης και εκμάθησης παιδιών κατά τη διάρκεια αυτών των τόσο σημαντικών δέκα χρόνων. Έχει αποδειχτεί, ότι όσο καλύτερα συνεργάζονται το εξειδικευμένο προσωπικό των παιδικών σταθμών και νηπιαγωγείων, οι εκπαιδευτικοί στα δημοτικά σχολεία, οι συνεργάτιδες και οι συνεργάτες των σταθμών οικογενειακής εκπαίδευσης και οι παραμάννες, τόσο αποτελεσματικότερο μπορεί είναι το επιλεγόμενο έργο. Η συνεργασία μεταξύ των γονέων και του εξειδικευμένου προσωπικού αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία.

Στην Έσση δόθηκε τα τελευταία χρόνια συγκεκριμένη βαρύτητα στον τομέα της παιδικής μόρφωσης σε βρεφονηπιακούς σταθμούς και δημοτικά σχολεία. Η κυβέρνηση του κρατιδίου χρηματοδότησε από κοινού με τα ιδρύματα πολυάριθμα μέτρα και στηρίζει εκείνα, τα οποία για παράδειγμα υποστηρίζουν τη γλωσσική εξήλιξη και προώθηση του παιδιού σας ή συμβάλλουν σε επαρκή προσφορά στον τόπο σας. Το πρόγραμμα μόρφωσης και εκπαίδευσης είναι ο ακρογωνιαίος λίθος των προσπαθειών μας να καταστήσουμε δυνατή μια **ιδανική μόρφωση** για τα παιδιά. Αυτό θέτει το πλαίσιο του παιδαγωγικού προσανατολισμού για μια **πρώιμη, συνεχή, εξατομικευμένη και εντατική προώθηση** του παιδιού σας.

Πολλοί άνθρωποι, που συμμετέχουν στη μόρφωση και εκπαίδευση παιδιών, συνεργάστηκαν πολύ εντατικά και εποικοδομητικά για την κατάρτιση του προγράμματος μόρφωσης και εκπαίδευσης. Δηλαδή σ' αυτό εμπεριέχεται σε πολύ μεγάλο βαθμό παιδαγωγική εμπειρία και θεωρητική γνώση.

Με το προσφερόμενο πρόγραμμα μόρφωσης και εκπαίδευσης για παιδιά από 0 έως 10 ετών στην Έσση θέλουμε να πετύχουμε να έχουν τα παιδιά από την αρχή και σε όλους τους τόπους την καλύτερη δυνατή προώθηση και στήριξη. Το πρόγραμμα θα πρέπει να είναι προσανατολισμός και βάση για τη μόρφωση και εκπαίδευση των παιδιών και να εντατικοποιεί τη συνεργασία ανάμεσα σε όλους τους τόπους εκμάθησης και μόρφωσης των παιδιών.

Στο πρόγραμμα μόρφωσης και εκπαίδευσης θα βασίζεται επίσης το σχεδιασμένο προπαρασκευαστικό για το σχολείο έτος. Χάρη στην εισαγωγή του έτους αυτού προσεγγίζεται ακόμα περισσότερο ο στόχος της κυβέρνησης της Έσσης για τη συνεχή και πρώιμη προώθηση των παιδιών. Κατά το έτος αυτό θα εστιάζεται ιδιαίτερα σε παιδιά 5 – 6 ετών στα νηπιαγωγεία και θα προωθείται η **ενίσχυση των δεξιοτήτων τους** με πολλαπλό τρόπο. Όταν κάποιο παιδί από την Έσση μετά το νηπιαγωγείο και την προώθηση στα πλαίσια του προπαρασκευαστικού έτους εγγραφεί στο Δημοτικό, τότε θα έχουν τεθεί τα θεμέλια, πάνω στα οποία θα μπορεί να συνεχίσει να οικοδομείται εκεί η μόρφωσή του.

Σας ευχόμαστε να αποκτήσετε πολλές ενδιαφέρουσες και νέες γνώσεις και εμπειρίες κατά την ανάγνωση της παρούσας μπροσούρας, προπάντων όμως κατά την συνοδεία του παιδιού σας στη σταδιοδρομία του.

Jürgen Banzer

Υπουργός Εργασίας,

Οικογένειας και Υγείας της Έσσης

Dorothea Henzler

Υπουργός Παιδείας της Έσσης

BILDUNG

VON ANFANG AN

*Prof. Dr. Dr. Dr. Wassilios
Fthenakis*

Αξιότιμοι γονείς,

Τα παιδιά έχουν περιέργεια, μαθαίνουν εύκολα και ευχαρίστως. Μόνο που το γεγονός αυτό το εκμεταλλευόμασταν ελάχιστα μέχρι τώρα. Τα αποτελέσματα ερευνών ψυχολογικής εξέλιξης καθώς και νευροεπιστημονικών και εκπαιδευτικών ερευνών τεκμηριώνουν, ότι το **δυναμικό μάθησης και εξέλιξης** μικρότερων παιδιών είχε υποτιμηθεί σημαντικά μέχρι τώρα. Ήδη τα νήπια διαθέτουν καταπληκτικές νοητικές ικανότητες και τείνουν από τη γέννησή τους να εξερευνήσουν το περιβάλλον και να έρθουν σε αλληλεπίδραση με αυτό.

Το πρόγραμμα μόρφωσης και εκπαίδευσης από 0 έως 10 ετών στην Έσση αντιπροσωπεύει μια αντίληψη σχετικά με τη μόρφωση, σύμφωνα με την οποία **ΤΟ παιχνίδι και η μάθηση** δεν θεωρούνται ως δύο αντίθετα πράγματα, αλλά ως οι δύο πλευρές του ίδιου νομίσματος. Σχετικά δεν πρόκειται απλά για την προμήθεια γνώσεων, αλλά προπάντων, να λυθούν οι απορίες των παιδιών, να διατυπωθούν από κοινού με αυτά υποθέσεις, να αποδοθούν διαφορετικές θεωρήσεις, να δοκιμαστούν πράγματα και να βρεθούν από κοινού οι απαντήσεις. Έτσι η μάθηση λαμβάνει χώρα με **κοινά βιώματα** και **εμπειρίες**.

Χάρη στη συνεργασία και την επικοινωνία εμβαθύνουν τα παιδιά την αντίληψή τους για τα περιεχόμενα των μαθημάτων και εξερευνούν σε μια **κοινωνία μάθησης** τη σημασία των πραγμάτων. Έτσι αναπτύσσουν με την πάροδο του χρόνου όχι μόνο τη συναίσθηση για το τι, αλλά και για το πώς θα μάθουν και πώς θα εφαρμόσουν τις αποκτηθείσες γνώσεις επίσης σε άλλες καταστάσεις.

Μόρφωση και εκπαίδευση ορίζονται ως κοινό καθήκον όλων των συμμετεχόντων. Άρα η μόρφωση θεωρείται ως κοινωνική διαδικασία, η οποία διαμορφώνεται ενεργά από όλους: παράλληλα από το εξειδικευμένο παιδαγωγικό προσωπικό, προπάντων όμως και από εσάς ως γονείς και τέλος από το ίδιο το παιδί. Το παιδί σας δεν μαθαίνει από κανέναν άλλον καλύτερα παρά από εσάς. Η μόρφωση και η εκπαίδευση ξεκινούν από την οικογένεια. Αργότερα έρχεται ο παιδικός σταθμός, το νηπιαγωγείο και το δημοτικό, ίσως και η φροντίδα μετά το σχολείο. Το πρόγραμμα μόρφωσης και εκπαίδευσης της Έσσης προσφέρει ένα **κοινό πλαίσιο προσανατολισμού** για όλους τους τόπους, στους οποίους πραγματοποιείται η μόρφωση και η εκπαίδευση στα πρώτα δέκα χρόνια της ζωής.

Από τους επιμέρους τόπους μόρφωσης ζητείται να εφαρμόζουν τις ίδιες βασικές αρχές, όταν πρόκειται για τη μόρφωση και την εκπαίδευση παιδιών. Αυτό οδηγεί στο να αλληλοπροσαρμόζονται καλύτερα και να συνεργάζονται οι επιμέρους τόποι μόρφωσης. Όσο εντατικότερη και πλήρης εμπιστοσύνης είναι η συναλλαγή και η συνεργασία μεταξύ των γονέων και του παιδαγωγικού προσωπικού και όσο μεγαλύτερη είναι η ενεργός συμμετοχή του παιδιού, τόσο περισσότερο θα επωφεληθεί αυτό από τις προσφορές μόρφωσης και θα ενισχυθεί στην εξέλιξή του.

Κι αυτός είναι ο στόχος: Κάθε παιδί να βοηθείται ατομικά και ιδανικά, ώστε να έχει την καλύτερη δυνατή εξέλιξη και το μέγιστο δυνατό όφελος για το βιογραφικό του από πλευράς μόρφωσης.

Prof. Dr. Dr. Dr. Wassilios E. Fthenakis

Αλλαγή στην

κοινωνία

Αλλαγή στην κοινωνία

Η αναγκαιότητα συγκρότησης προγράμματος μόρφωσης και εκπαίδευσης πηγάζει από τις αλλαγμένες συνθήκες, υπό τις οποίες διαδραματίζεται η ζωή των παιδιών και ως εκ τούτου η μόρφωση και η εκπαίδευσή τους.

Τα παιδιά γεννιούνται σήμερα μέσα σε μια κοινωνία, η οποία χαρακτηρίζεται από **συνεχή αλλαγή**, η οποία επιδρά σε όλους τους τομείς της ζωής. Στον κόσμο της εργασίας έχει κυριαρχήσει όλο και περισσότερο η **τεχνική** και η **ψηφιοποίηση**. Η εξέλιξη αυτή έχει μεταπηδήσει και στον ιδιωτικό τομέα. Η κοινωνία μας μεταβάλλεται από διαφορετικές πολιτισμικές επιδράσεις. Τα βιογραφικά στοιχεία των οικογενειών ποικίλλουν όλο και πιο πολύ, ο αριθμός των οικογενειών με ένα παιδί, των μονογονεϊκών ή των λεγόμενων „οικογενειών πάτσγουορκ“ αυξάνεται.

Στα παιδιά επιτρέπεται σήμερα όλο και σε μεγαλύτερο βαθμό η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, πράγμα σχεδόν αδύνατο στην αντίστοιχη ηλικία των γονιών και των παππούδων τους. Από όλες αυτές τις καινούργιες απαιτήσεις προκύπτουν νέες **δυνατότητες μάθησης** και ως εκ τούτου καινούργιες **ευκαιρίες μόρφωσης**.

Τα παιδιά καλούνται να ανταπεξέλθουν στις εξελίξεις και τις αλλαγές αυτές. Έτσι αναλαμβάνουν στη μόρφωση και εκπαίδευση τόσο μέσα στην οικογένεια όσο και σε όλους τους άλλους τόπους μόρφωσης και μάθησης διευρυμένα καθήκοντα.

Η πρώιμη μόρφωση των παιδιών βρίσκεται τα τελευταία χρόνια αυξημένα στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της κοινωνίας. Η αιτιολογία γι' αυτόν το νέο ρόλο, που – επάξια – της καταλογίζεται, είναι τα επίκαιρα συμπεράσματα των ψυχολογικής εξέλιξης, νευροεπιστημονικών και παιδαγωγικών ερευνών. Με απόλυτη συμφωνία όλες οι έρευνες αποδεικνύουν, ότι οι **εμπειρίες** και οι **διαδικασίες μάθησης** των παιδιών κατά τα **πρώτα χρόνια της ζωής τους** επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό όλη τη μετέπειτα εξέλιξη. Αυτές αποτελούν τον θεμέλιο λίθο για την **ισόβια μάθηση** – δηλαδή όχι μόνο για τη σχολική μάθηση, αλλά για τη μάθηση σε όλους τους τομείς. **Τα πρώτα δέκα χρόνια της ζωής ενός παιδιού είναι από πλευράς μάθησης τα πιο εντατικά και από πλευράς εξέλιξης τα πιο πλούσια.**

ΚΟΙΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

όλων των ιδρυμάτων

Ιδιαιτερότητες του προγράμματος μόρφωσης και εκπαίδευσης για παιδιά από 0 έως 10 ετών στην Έσση

Η μόρφωση και η εκπαίδευση ξεκινούν από την **ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ**. Ακόμα κι αν αργότερα προστεθούν διάφορα ιδρύματα, όπως βρεφονηπιακοί σταθμοί, νηπιαγωγείο και δημοτικό, η οικογένεια παραμένει ο πρώτος τόπος εκπαίδευσης και μόρφωσης του παιδιού και αυτός με τη μακρότερη και ισχυρότερη επίδραση.

Η μάθηση λαμβάνει χώρα σε όλους τους τόπους: στο σπίτι, ομοίως στο παιχνίδι με φίλους, καθώς και στον παιδικό σταθμό, το νηπιαγωγείο ή το σχολείο, στον τόπο απογευματινής μέριμνας, στον τόπο ημερήσιας παιδικής επιμέλειας, στην οικογενειακή μόρφωση ή σε άλλους τομείς. Γι' αυτό είναι πλεονέκτημα, αν όλοι οι τόποι εκπαίδευσης και μόρφωσης έχουν εναρμονιστεί μεταξύ τους και όλα τα ιδρύματα συνεργάζονται.

Στο πρόγραμμα μόρφωσης και εκπαίδευσης για παιδιά από 0 έως 10 ετών στην Έσση διατυπώνεται μία βάση για **όλους** τους τόπους μάθησης στα πρώτα δέκα χρόνια της ζωής. Το πρόγραμμα μόρφωσης και εκπαίδευσης είναι έτσι ένα πρόγραμμα που ισχύει σε όλα τα ιδρύματα. Στην παρούσα μπροσούρα επεξηγούνται οι βασικές σκέψεις του προγράμματος.

Στόχος της εφαρμογής του προγράμματος είναι η δημιουργία συνεχούς μετάβασης από το ένα ίδρυμα στο άλλο – για παράδειγμα από τον παιδικό σταθμό στο δημοτικό σχολείο. Η μόρφωση και η εκπαίδευση στα ιδρύματα θεωρούνται ως μια ολότητα και κατανοούνται ως **κοινή υποχρέωση όλων των συμμετεχόντων μερών**.

Στο επίκεντρο όλων των σκέψεων βρίσκονται το παιδί σας και η καλύτερη δυνατή **μόρφωσή του από την αρχή**.

Έτσι στόχος όλων των συμμετεχόντων είναι η παρακολούθηση των ατομικών **διαδικασιών εξέλιξης** των παιδιών, η εξακρίβωση των **δεξιοτήτων** τους, η παρατήρηση της εξέλιξής τους και η συμμετοχή σ' αυτή.

Στο πρόγραμμα μόρφωσης και εκπαίδευσης της Έσσης η μόρφωση και η εκπαίδευση θεωρούνται ως το αποτέλεσμα μιας από κοινού ενεργά διαμορφωμένης (επικοδομητικής) διαδικασίας. Μιας διαδικασίας δηλαδή, στην οποία η μάθηση λαμβάνει χώρα με συνεργασία και επεξεργάζεται από κοινού νέα περιεχόμενα, αναπτύσσει ιδέες και απαντά ερωτήματα και λύνει προβλήματα. Τα παιδιά συνεισφέρουν από κοινού με ενήλικες και άλλα παιδιά τις γνώσεις τους και τις δεξιότητές τους, τις αναπτύσσουν περαιτέρω και αποκτούν νέες δεξιότητες και καινούργιες γνώσεις. Έτσι εμβαθύνουν την κατανόηση για τον κόσμο. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται ολοκληρωτικά η **πνευματική, γλωσσική** και **κοινωνική** εξέλιξη.

Τα παιδιά βιώνουν στα πρώτα δέκα χρόνια της ζωής τους πολυάριθμες μεταβολές και μεταβάσεις: από την οικογένεια στον παιδικό σταθμό ή το νηπιαγωγείο, από εκεί στο δημοτικό σχολείο και κατόπιν στο ανώτερο σχολείο. Επιπρόσθετα έρχονται συχνά αντιμέτωπα με μεταβολές στην οικογένεια, για παράδειγμα επαγγελματικές αλλαγές των γονέων, τη γέννηση ενός άλλου παιδιού, το διαζύγιο των γονέων κλπ.

Αν τα παιδιά μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις μεταβάσεις με επιτυχία, τότε αποκτούν σημαντικές εμπειρίες και για τη μετέπειτα ζωή και μάθησή τους **βασικές δεξιότητες**. Οι σημαντικότερες βάσεις για την εξέλιξη ενός παιδιού θεμελιώνονται στα πρώτα χρόνια της ζωής του. Όσο μεγαλύτερη είναι η υποστήριξη που δέχεται κατά τα χρόνια αυτά, τόσο περισσότερες επιτυχίες καταγράφονται στη **βιογραφία μόρφωσης του παιδιού**.

Πολλές καταστάσεις και δραστηριότητες του παιδιού σας στην καθημερινότητα καθιστούν αναγκαία την επιμέλεια και την υποστήριξη από μέρος σας, αλλά και αυτή των ειδικών. Τα παιδιά δεν επιτρέπεται να αφεθούν μόνα τους με τα ερωτήματα και τα προβλήματά τους, με τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητές τους. Για τους γονείς και τους ειδικούς είναι σημαντικό, να ενισχύουν και να παρακολουθούν την παιδική εξέλιξη, ώστε τα παιδιά να δέχονται επαρκή προώθηση, αλλά ταυτόχρονα να μην παρακουράζονται. Σχετικά είναι απαραίτητο να παρακολουθούνται, να αναγνωρίζονται και να λαμβάνονται υπόψη οι **δεξιότητες** των παιδιών.

Το εξειδικευμένο και εκπαιδευτικό προσωπικό θα πρέπει να βρίσκεται σε επικοινωνία μαζί σας ως γονείς και να ανταλλάσσουν παρατηρήσεις ή απόψεις για κοινή δράση. Έτσι επιτυγχάνεται η συνεχής υποστήριξη των παιδιών στην εξέλιξή τους.

Τα παιδιά μαθαίνουν

από την αρχή

Τα παιδιά έχουν δεξιότητες

Τα παιδιά ανακαλύπτουν το περιβάλλον τους κατά τον **διάλογο** με τους γονείς τους, άλλους ενήλικες και παιδιά. Ερευνούν αντικείμενα, γεγονότα και ασκούνται στην αντιμετώπιση άλλων ανθρώπων. Ταυτόχρονα γνωρίζουν όλο και καλύτερα τις δικές τους δυνατότητες και μπορούν να τις επεκτείνουν.

Τα παιδιά είναι προικισμένα από τη γέννησή τους με ικανότητες και δεξιότητες. Από την αρχή εξερευνούν το περιβάλλον τους και βρίσκονται σε αλληλεπίδραση με αυτό. Απλώνουν τα χέρια τους να πιάσουν το καθετί και αρχίζουν την εξερεύνηση του περιβάλλοντος. Έχουν περιέργεια, ενδιαφέρον και θέλουν να γνωρίσουν τα πάντα. Κατά την επαφή και την αλληλεπίδραση με άλλα παιδιά, με τα αδέρφια και τους γονείς διευρύνουν την εικόνα τους για τον κόσμο. Μαθαίνουν να έχουν επίγνωση των δυνάμεών τους και μεγαλύτερη συνείδηση των ικανοτήτων τους. Επίσης για τη συνυπευθυνότητά τους για το κοινωνικό περιβάλλον και στην αντίληψή τους, για το τι μπορούν να μάθουν και γιατί μαθαίνουν, αναπτύσσουν περισσότερες δεξιότητες.

Αυτές συνιστούν τη βάση για **σωματική** και **ψυχική υγεία**, **ευεξία** και **ποιότητα ζωής**. Αυτές είναι προϋποθέσεις για την εξέλιξή τους σε **υπεύθυνη προσωπικότητα** ικανή να ενταχθεί στο **κοινωνικό σύνολο**.

Το εξειδικευμένο και εκπαιδευτικό προσωπικό έχει την υποχρέωση, να συνοδεύει ανάλογα και να υποστηρίζει τις διαδικασίες αυτές.

Πώς ενισχύονται οι δεξιότητες του παιδιού

Ήδη τα βρέφη αναζητούν (οπτική) επαφή με το πρόσωπο που τα φροντίζει και χαίρονται, όταν το επιτύχουν. Τα παιδιά ανακαλύπτουν αρχικά ένα πολύ μικρό κομμάτι του κόσμου, ικανοποιώντας έτσι αυτές τις ανάγκες τους. Αποκτούν εμπειρίες κυρίως στο παιχνίδι και μαθαίνουν, για παράδειγμα, όταν απλώνουν να πιάνουν την κουδουνίστρα, όταν κάνουν τα πρώτα βήματά τους ή όταν χτίζουν με κύβους ή διαλέγουν κουμπιά. Βρίσκουν διασκέδαση στη μάθηση και στο να ανακαλύπτουν ή να εξακριβώνουν κάτι.

Μεγαλώνοντας τα παιδιά ασχολούνται εντακτικότερα με το περιβάλλον τους. Ό,τι κάνουν, καθεμία από τις ενέργειές τους έχει γι'αυτά σημασία. **Το παιχνίδι είναι ταυτόχρονα μάθηση.** Κάθε παρατήρηση, κάθε απόφαση, κάθε λυμένο πρόβλημα είναι ένα βήμα, που προωθεί την εξέλιξη του παιδιού.

Στις προσπάθειες αυτές τα παιδιά χρειάζονται **υποστήριξη** και **προώθηση** από το κοινωνικό τους περιβάλλον. Αρχικά αυτό θα είναι οι γονείς ή τα μεγαλύτερα αδέρφια, αργότερα επιπλέον και το εξειδικευμένο προσωπικό ή οι συνομήλικοι.

Εκφράζοντας τις εμπειρίες του το παιδί και ανταλλάσσοντάς τες με τους άλλους, τις αποσαφηνίζει για τον εαυτό του. Μπορεί προοδευτικά να εκτιμά τις πράξεις του και διευρύνει την **ικανότητα δράσης και έκφρασης**.

Σε όλες τις καθημερινές δραστηριότητες, π.χ. στο μαγείρεμα, στις δουλειές του κήπου, στους περιπάτους στο δάσος ή δίπλα σε ποταμούς και λίμνες ή στη θάλασσα το παιδί σας έχει απορίες ή ιδέες.

Είναι πολύ σημαντικό εσείς ως ενήλικας να ενδιαφέρεστε για τις απορίες των παιδιών και να προσπαθείτε από κοινού να τις απαντήσετε.

Το παιδί σας μαθαίνει τότε καλύτερα, όταν δοκιμάζει κάτι το ίδιο ή όταν έρχεται σε άμεση επαφή. Εσείς μπορείτε να δίνετε κίνητρα στο παιδί σας να σκεφτεί, να υποστηρίξετε τις δραστηριότητές του και να διευρύνετε έτσι τις διαδικασίες μάθησής του.

Όσο περισσότερες **δικές τους εμπειρίες** αποκτήσουν τα παιδιά και όσο μεγαλύτερη πρόσβαση στον κόσμο των εμπειριών των άλλων έχουν, τόσο ακριβέστερα μπορούν αργότερα να αντιλαμβάνονται, να αξιολογούν και να σέβονται τις δικές τους ή τις ξένες απόψεις και ενέργειες.

Για τους γονείς, τις παραμάννες, αλλά και για το εξειδικευμένο προσωπικό των βρεφονηπιακών σταθμών, της οικογενειακής μόρφωσης και του δημοτικού σχολείου είναι ζωτικής σημασίας η παρακολούθηση των διαδικασιών μάθησης και εξέλιξης του παιδιού — και των σχετικών μεταβαλλόμενων **μαθησιακών αναγκών** — και η προσαρμογή στην κατάσταση της εξέλιξής τους.

Το πρόγραμμα μόρφωσης και εκπαίδευσης περιγράφει καίρια σημεία, στα οποία ενισχύονται η εξέλιξη και οι δεξιότητες των παιδιών

Το πρόγραμμα μόρφωσης και εκπαίδευσης περιέχει καίρια σημεία, τα οποία είναι σημαντικά για τις διαδικασίες μόρφωσης και εκπαίδευσης των παιδιών και για την ενίσχυση της παιδικής εξέλιξης και των αρμοδιοτήτων. Γι' αυτό στο πρόγραμμα μόρφωσης και εκπαίδευσης για παιδιά από 0 έως 10 ετών στην Έσση διατυπώνονται για το καθένα από αυτά τα σημεία **στόχοι**, στους οποίους πρέπει να προσανατολίζεται το εξειδικευμένο και το εκπαιδευτικό προσωπικό και οι οποίοι μπορεί να προσφέρουν επίσης σε σας σημαντικές υποδείξεις κατά την αλληλεπίδραση με το παιδί που μαθαίνει και εξελίσσεται.

Ενίσχυση των δυνατοτήτων του παιδιού

Η οικογενειακή συμπεριφορά σε φορτικές καταστάσεις και διενέξεις διαμορφώνει την εξέλιξη κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων στα παιδιά. Η εξέλιξη αυτή είναι στενά συνδεδεμένη με την εξέλιξη των γλωσσικών και διανοητικών ικανοτήτων, γιατί μόνο ένα παιδί, το οποίο μπορεί να εκφράσει σωστά τα **συναισθήματά** του και το οποίο μπορεί να διατυπώσει τις **επιθυμίες** του απέναντι στους άλλους, θα έχει τη δυνατότητα να ακουστεί και να κατανοηθεί.

Εσείς ως γονείς, αλλά και το εξειδικευμένο και εκπαιδευτικό προσωπικό καθώς και τα άλλα παιδιά συμβάλλετε, στην ενίσχυση του παιδιού σας κατά την **εξέλιξη της προσωπικότητάς** του και στο να νοιώθει, ότι αναγνωρίζεται ως άτομο.

Ανταλλαγή απόψεων με άλλους και σωστή χρήση της γλώσσας και των μέσων επικοινωνίας

Κατά τον τρόπο αυτό μαθαίνει να διαχειρίζεται ανάλογα τα ίδια **προτερήματα** και **μειονεκτήματα** και μαθαίνει να σέβεται και αυτά των άλλων. Το παιδί σας μαθαίνει εκτός αυτού να αντανακλά τα ίδια του τα συναισθήματα και τις ικανότητές του.

Η ανάπτυξη της αίσθησης για το ίδιο του το σώμα είναι επίσης πολύ σημαντική. Ενισχύει την αυτοπεποίθηση και είναι προϋπόθεση για μια **υπεύθυνη συμπεριφορά με συναίσθηση της υγιεινής**. Εσείς υποστηρίζετε το παιδί σας, για παράδειγμα φροντίζοντας για υγιεινή διατροφή, επαρκή κίνηση και τακτική ιατρική πρόληψη.

Οι ικανότητες της γλωσσικής έκφρασης και της δυνατότητας συνεννόησης με άλλους είναι η βασική προϋπόθεση για την κοινωνική και νοητική εξέλιξη του παιδιού.

Το **γλωσσικό κλίμα** στην οικογένεια έχει μεγάλη επίδραση στην εξέλιξη της γλώσσας. Το παιδί σας μαθαίνει και αναπτύσσει τη γλώσσα γρηγορότερα, όταν βρίσκεστε σε διαρκή επικοινωνία μαζί του και μιλάτε για θέματα, τα οποία έχουν μεγάλη σημασία γι' αυτό. Σημαντικό είναι επίσης να μιλούν οι γονείς ιδιαίτερα τα πρώτα χρόνια πολύ και με ενδιαφέρον με τα παιδιά τους, και μάλιστα στη γλώσσα, στην οποία έχουν οι ίδιοι τη μεγαλύτερη ευχέρεια.

Τα παιδιά θα πρέπει να μπορούν να εκφράζουν τις ανάγκες τους μέσα στην οικογένεια και να λαμβάνουν ενεργά μέρος στην **καθημερινή οικογενειακή ζωή**.

Το παιδί έρχεται σε καθημερινή επαφή με διάφορα **μέσα**, χρησιμοποιώντας τα και το ίδιο. Ως γονείς θα πρέπει να μιλάτε με το παιδί για τις σχετικές εμπειρίες και να σκέπτεστε μαζί, πώς πρέπει να χρησιμοποιούνται με λογική.

Ανάπτυξη περιέργειας, μάθηση, έρευνα και ανακάλυψη

Το παιδί σας έχει από την αρχή έμφυτη περιέργεια και θέλει να ανακλύψει τον κόσμο του. Αυτές τις προϋποθέσεις θα πρέπει να τις εκμεταλλευτείτε και να τις ενδυναμώσετε. Αργότερα το εξειδικευμένο παιδαγωγικό και εκπαιδευτικό προσωπικό θα υποστηρίξει το παιδί σας, να μπορεί να βρίσκει αυτόνομα πληροφορίες, ώστε να λύνει τα ζητήματα που το απασχολούν. Ενθαρρύνεται να εμπλουτίσει τις γνώσεις του.

Φυσικοεπιστημονικές, μαθηματικές και τεχνικές εμπειρίες ανήκουν στην καθημερινή και στην μαθητική ζωή όλων των παιδιών. Αυτά έρχονται με τεχνικές συσκευές σε επαφή, βιώνουν μαθηματικά δεδομένα στην καθημερινή ζωή και έρχονται αντιμέτωπα με φυσικοεπιστημονικά φαινόμενα. Σχετικά τους γεννώνται ερωτήματα, τα οποία τα ακολουθούν και θέλουν να τα λύσουν. Γι' αυτό θα πρέπει να τους δοθεί η ευκαιρία.

Με πειραματισμό, έρευνα και κατασκευή αποκτά το παιδί σας δεξιότητες, οι οποίες το βοηθούν να κατανοήσει και να ανακάλυψει τον κόσμο.

Με πειραματισμό, έρευνα και κατασκευή αποκτά το παιδί σας δεξιότητες, οι οποίες το βοηθούν να κατανοήσει και να ανακαλύψει τον κόσμο.

Δημιουργικότητα και φαντασία

Η επαφή με την **τέχνη** ενισχύει την αισθητική αντίληψη και την ικανότητα σχηματισμού βιωμάτων. Η **διαμόρφωση** και η **παράσταση** βοηθά το παιδί σας να επεξεργάζεται εντυπώσεις και βιώματα. Το παιδί έχει πρόσβαση σε καλλιτεχνικές εργασίες. Ανακαλύπτει διάφορους τρόπους διαμόρφωσης και έκφρασης και μπορεί να βιώσει χαρά και χαλάρωση.

Ανάληψη ευθύνης, καθορισμός αξιών

Τα παιδιά έχουν πάντοτε πολλές ερωτήσεις και θέλουν να ξέρουν, πώς λειτουργεί ο κόσμος. Είναι μικροί φιλόσοφοι και σκέπτονται για τη ζωή, για το νόημα και την αξία της ίδιας τους της ύπαρξης και για τον Θεό. Σχετικά ισχύει, να παίρνετε σοβαρά τις ερωτήσεις αυτές και να προσπαθείτε να τις απαντήσετε μαζί με το παιδί σας.

Τα παιδιά μεγαλώνουν ως κοινωνικά όντα, με τα χαρακτηριστικά της οικογενειακής δομής και των δικών τους εμπειριών. Η οικογένεια είναι ο πρώτος και ως εκ τούτου ο καταλληλότερος τόπος, στον οποίο τα παιδιά μπορούν να μάθουν, τι σημαίνει, να είναι ο ένας εδώ για τον άλλον και να αναλαμβάνουν ευθύνη. Μεγαλώνοντας αποκτούν ολοένα και περισσότερα βιώματα ως μέλη διαφόρων ομάδων. Η συνύπαρξη είναι δυνατή μόνον **κατανοώντας** και **λαμβάνοντας υπόψη** τους άλλους, αλλά ταυτόχρονα χωρίς να παραγκωνίζονται οι δικές τους ανάγκες. Τα παιδιά χρειάζονται **προσανατολισμό** με **αξίες** και **κοινωνικούς κανόνες**, ώστε να μπορούν να προσαρμοστούν στο περιβάλλον τους και στον χώρο τους.

Η **ενεργός συμμετοχή** του παιδιού σας στην οικογένεια και στα ιδρύματα το βοηθά να συγκεντρώσει εμπειρίες στους τομείς αυτούς και να ενισχύσει τις **κοινωνικές** και **δημοκρατικές του δεξιότητες**.

Καθορισμός στόχων

κοινή δράση

Πώς ενισχύεται το παιδί σας από τα μορφωτικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα

Κάθε ίδρυμα έχει τη δική του υποχρέωση, προσαρμόζεται στην **ατομική κατάσταση της εξέλιξης** του παιδιού σας και **ξεκινά τις διαδικασίες μάθησης**, που ανταποκρίνονται στην ηλικία και την εξέλιξή του.

Το πρόγραμμα μόρφωσης και εκπαίδευσης παρέχει τον προσανατολισμό για όλους τους τόπους μόρφωσης (την οικογένεια, τον παιδικό σταθμό, το νηπιαγωγείο, το δημοτικό σχολείο, τη μόρφωση οικογένειας, συλλόγους κτλ.), στους οποίους πηγαίνει το παιδί σας από τη γέννησή του ως την αποφοίτηση από το δημοτικό σχολείο.

Καταβάλλεται η προσπάθεια, ώστε οι παιδικοί σταθμοί, τα νηπιαγωγεία και τα δημοτικά σχολεία να προσανατολίζουν μελλοντικά τα σχέδια και τα προγράμμά τους στις βασικές αρχές του προγράμματος μόρφωσης και εκπαίδευσης. Για το σχολικό μάθημα θα ισχύουν στο μέλλον πρόσθετα στο πρόγραμμα μόρφωσης και εκπαίδευσης τα

πρότυπα μόρφωσης. Αυτά περιγράφουν τις δεξιότητες, τις οποίες αναμένεται να διαθέτει ένα παιδί στα επιμέρους μαθήματα κατά την αποφοίτησή του από το δημοτικό σχολείο.

Βοήθεια, κίνητρα

και συνοδεία

Τι μπορείτε να κάνετε εσείς ως γονείς;

Το παιδί σας μαθαίνει αρχικά προπάντων από το οικογενειακό περιβάλλον με την υποστήριξή σας, τα κίνητρα που του δίνετε και τη βοήθειά σας. Μπορεί να έχει συγκεντρώσει ήδη πληθώρα **εμπειριών μόρφωσης**, από τις οποίες θα συνεχίσουν το νηπιαγωγείο και το σχολείο.

Το παιδί σας υποστηρίζεται από εσάς, με το να συνεργάζεστε με τα μορφωτικά ιδρύματα και το να εκμεταλλεύεστε την ευκαιρία για **επικοινωνία με το παιδαγωγικό προσωπικό**. Έτσι θα είστε ενήμεροι για την πρόοδο του παιδιού σας και μπορείτε να υποδεικνύετε τα προτερήματα και ενδεχόμενα προβλήματά του. Με τον τρόπο αυτό υποστηρίζετε το παιδί σας στους τόπους μάθησής του και δείχνετε, ότι το συνοδεύετε και ότι ενδιαφέρεστε σοβαρά και σημαντικά για την εξέλιξή του.

Το πρόγραμμα μόρφωσης και εκπαίδευσης τονίζει, πόσο σημαντικό και αναγκαίο είναι να κάνουν οι γονείς και όλο το συμμετέχον εξειδικευμένο προσωπικό μια **μορφωτική και εκπαιδευτική σύμπραξη**.

Η προϋπόθεση για μια πετυχημένη διαδικασία μόρφωσης είναι η στενή **συνεργασία** όλων των συμμετεχόντων.

Αν σας κινήσαμε το ενδιαφέρον και θέλετε να μάθετε περισσότερα σχετικά με το πρόγραμμα μόρφωσης και εκπαίδευσης, μπορείτε να το βρείτε στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.bep.hessen.de. Αυτό τίθεται επίσης από τον παιδικό σταθμό, το νηπιαγωγείο και το σχολείο στη διάθεσή σας.

Bιβλιογραφία

Das Online-Familienhandbuch

Fthenakis, W.E./Textor, M.R. (Hrsg.): Online-Familienhandbuch.

www.familienhandbuch.de

„Guck mal“

Deutsche Bertelsmann Stiftung (Hrsg.), Gütersloh 2005

Weltwissen der Siebenjährigen -

Wie Kinder die Welt entdecken können

Elschenbroich, Donata: Weltwissen der Siebenjährigen -

Wie Kinder die Welt entdecken können,

München 2002: Goldmann Verlag

Deutscher Bildungsserver

www.bildungsserver.de

HESSEN

Εντύπωμα

Εκδότες:

**Hessisches Ministerium für Arbeit,
Familie und Gesundheit**
Dostojewskistraße 4
65187 Wiesbaden
Τηλέφωνο: 06 11/8 17–0
Φαξ: 06 11/80 93 99
E-Mail: poststelle@hmfag.hessen.de
Διαδίκτυο: www.hmfag.hessen.de

Hessisches Kultusministerium

Luisenplatz 10
65185 Wiesbaden
Τηλέφωνο: 06 11/368–0
Φαξ: 06 11/368–2096
E-Mail: pressestelle@hkm.hessen.de
Διαδίκτυο: www.kultusministerium.hessen.de

Υπεύθυνοι:

Christian Peter, Christine Lüders

Σύνταξη:

Katharina Alexander, Dr. Dagmar Berwanger, Christoph Golla,
Brigitte Görg-Kramß, Heike Hofmann-Salzer, Anke Hundt,
Eric Meyer, Barbara Posern, Christine Schaffer, Gudrun Strathe,
Martina Wendl

Εκδοτικός Οίκος:

Universum Verlag GmbH, Wiesbaden

Διαμόρφωση:

Muhr Design und Werbung, Wiesbaden

Μετάφραση:

As Co International, Dortmund

Επιμέλεια κειμένου:

Übersetzungsbüro Engin GmbH

Φωτογραφίες:

Bildunion (6), Banana Stock (3), Fotolia (1), Franco Baroni (3),
Gerhard Bayer (2), Ingram Publishing (5), Photodisc (5)

Εκτύπωση:

Variograph Druck- und Vertriebs GmbH, Bad Liebenwerda

Έκδοση:

2η έκδοση, 2009

Το παρόν έντυπο εκδίδεται στα πλαίσια των δημοσίων σχέσεων της κυβέρνησης του Ομοσπονδιακού Κρατίδιου της Έσσης. Αυτό δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί ούτε από πολιτικά κόμματα ούτε από βοηθούς προεκλογικής εκστρατείας για σκοπούς της προεκλογικής καμπάνιας. Αυτό ισχύει για εκλογές κυβέρνησης κρατίδιου, ομοσπονδιακές και κοινοτικές εκλογές. Ως κατάχρηση θεωρείται ιδιαίτερα η διανομή σε προεκλογικές εκδηλώσεις σε περίτερα πληροφοριών των κομμάτων καθώς και η επισύναψη, εκτύπωση ή επικόλληση κομματικών πληροφοριών ή μέσων διαφήμισης. Απαγορεύεται επίσης η παραχώρηση σε τρίτους για σκοπούς προεκλογικής διαφήμισης. Επίσης και χωρίς χρονική σχέση με επικείμενες εκλογές, το έντυπο δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί με κανένα τρόπο, ο οποίος θα μπορούσε να εννοηθεί ως εύνοια της κυβέρνησης του κρατίδιου έναντι επιμέρους πολιτικών ομάδων.